

Sälen - ett värdefullt vilt

2022-2023

Slutrapport

Marina Nyqvist FD

Österbottens Fiskarförbund

Innehållsförteckning

Sammandrag.....	2
1. Bakgrund och syfte	2
2. Projektaktiviteter.....	3
2.1 Aktivitet 1. Litteraturförteckning, digitaliseringar, kartläggningar	3
2.2 Aktivitet 2-3. Ordnanande av kurser och möten	5
2.3 Aktivitet 4. Informationsförmedling	9
3. Projektets resultat.....	11
4. Kostnader och finansiering.....	12
5. Projekthemsidan.....	12

Österbottens Fiskarförbund

Financed by
Nordic Council of
Ministers

FINLANDS
JÄGARFÖRBUND

Svenska Jägareförbundet

Sammandrag

Projektet har lyft fram sälens värde som en resurs samt problematiken kring handelsförbudet mot sälprodukter och sälens påverkan på fisket. Genom att erbjuda jaktkurser, producera digitala material och skapa utbildningsfilmer har projektet bidragit till att förmedla viktig kunskap om hanteringen av säl från skott till tillvaratagande. Ett särskilt fokus har lagts på att säkerställa att materialet följer jaktlagstiftningen i de involverade regionerna. Dessutom har projektet främjat samarbete mellan jägare och fiskare genom att bjuda in fiskare till jaktkurserna och skapa en plattform för diskussion om gemensamma jakt- och fiskeområden. Detta har öppnat upp för framtida samarbetsmöjligheter och sporrat säljägare att bedriva jakt i anslutning till viktiga fiskeriområden. Projektet möjliggjorde även en viktig informationsutbyggnad genom gemensamma jakttillfällen. Aktiviteterna har skapat betydande intresse bland jägare, fiskare och media. Webbinariet i slutet av projektperioden samlade experter, forskare, myndighetsrepresentanter och politiker för att diskutera sälens roll som resurs och handelsförbudets påverkan. Genom projektet har vi skapat ett nytt samarbete över gränserna runt Östersjön för att inspirera till både jakt och tillvaratagande.

Projektpartners var Österbottens Fiskarförbund, Svenska Jägareförbundet, Finlands jägarförbund, Archipelago Pares r.f., Finlands Viltcentral och Ålands landskapsregering. AG-FISK vid Nordiska Ministerrådet var projektets huvudfinansiär och medfinansierades av J. Alb. Sandmans Stiftelsen för understödande av Finlands havsfiskare, Aktiastiftelsen i Vasa och Österbottens Fiskarförbund.

1. Bakgrund och syfte

Projektet "Sälen – ett värdefullt vilt" genomfördes 2022-2023 för att förmedla kunskap om hantering av sälen, från skott till tillvaratagande, och att utveckla samarbete mellan jägare och fiskare.

En av de största utmaningarna för det kustnära småskaliga fisket i flera länder kring Östersjön är sälstammarnas fortsatta tillväxt och deras orsakade skador. Finlands, Sveriges och Åland jaktlagstiftning tillåter jakt på gråsäl för att minska skadorna, men i inget av länderna uppnås de årliga jaktkvoterna. Säljakten är en av de svåraste jaktformerna som kräver stor kunskap, tid och resurser. Att ta hand om bytet är ett tidskrävande handarbete. Efter att EU införde ett saluförbud mot sälprodukter år 2015 har säljakten och kunskapen om sälen som resurs minskat. Idag används säl nästan enbart av jägarnas egna hushåll. Att sälen går till användning i stället för att behandlas som ett problemavfall är en gemensam utmaning i Sverige, Finland och Åland. Genom projektet ville vi råda bot på denna trend och blåsa liv i kunskaperna om vilket värdefullt vilt sälen är.

Projektet riktade sig till jaktföreningar, fiskeriföreningar, enskilda jägare och kommersiella fiskare för ett utvecklat samarbete sinsemellan, nuvarande säljägare samt nya säljägare. Kustsamhällen, allmänheten och hantverkare får kunskap om sälen som resurs och för de som är intresserade av att lära sig använda säl på olika sätt. Beslutsfattare, jakt- och miljömyndigheter i de nordiska länderna samt inom EU får information om den värdefulla viltresursen sälen utgör.

Projektets syfte var att förmedla kunskap om hantering av sälen, från skott till tillvaratagande, samt att utveckla samarbete mellan jägare och fiskare. Projektet syftade till att utbilda och sporra fler säljägare att bedriva jakt i anslutning till viktiga fiskeriområden även på hösten, och att sälarna som skjuts i enlighet med jaktlagstiftningen kommer till användning lokalt.

2. Projektaktiviteter

Vi inrättade en projektarbetsgrupp för att planera, diskutera och komma överens om aktiviteterna. Vi träffades regelbundet via Teams, och projekt skrev anteckningar från mötena. Under projektets första år låg fokus på planering, kunskapssamling, utredningar, samt ordnades säljaktkurser. Under det andra året spelade vi in filmerna, ordnade vi ett jakttillfälle och sälworkshop, digitaliserade vi böcker och slutligen ordnade vi ett webinarium som avslut på projektet.

2.1 Aktivitet 1. Litteraturförteckning, digitaliseringar, kartläggningar

Litteraturförteckning

Inom projektet gjorde vi upp en förteckning över böcker, rapporter, filmer som gjorts om sälarna i Östersjön. Förteckningen har införts på [projekthemsidan](#).

Digitalisering av tidigare böcker

Vi utredde möjligheten att digitalisera tidigare producerade viktiga och relevanta. Handboken "Säl – hantering av säl efterskottet" och kokboken "Säl – sälen i det moderna köket", som uppgjorts i Kvarkenrådets projekt från 2003-2006 digitaliserades genom vårt projekt. Ett avtal uppgjordes mellan Österbottens Fiskarförbund och Kvarkenrådet, genom vilken fiskarförbundet gavs tillstånd att digitalisera dessa böcker med villkoret att de blir allmänt tillgängliga. De digitala böckerna finns tillgängliga på projekthemsidan för nedladdning. Alla språkversioner av de två böckerna digitaliserades (svenska, engelska, finska och norska).

Kartläggning av aktörer som erbjuder tjänster kring säl

Vi kartlade, garverier som kan bereda sälskinn, och laboratorier som genomför trikinanalyser för sälkött. Eftersom kostnaderna för tjänsterna kan ändra till och med årligen, lade vi upp hemsidorna till företagen på projektwebbsidan. Rökerierna som vi kontaktade hade antingen inte rökt säl på länge och var osäkra om de skulle börja och därför ville de inte bli listade på webbsidan. Vi gjorde även upp [anvisningar](#) om beredning av sälskinn och försändelse av skinnet till garverier.

Utredning av analyser av sälköttet

Projektpartners var under 2022 i kontakt med livsmedelsverket i Finland för att utreda behövliga analyser av sälköttets innehåll av miljögifter och kostnader. Enligt livsmedelsverket i Finland är det viktigast att analysera kvicksilver, arsenik, dioxiner och dl-PCB och PFAS. För att de ska kunna ge kostrekommendationer krävs dessa analyser från prover tagna av minst 10 individer.

Följande priser enligt laboratorium erhöles av finska livsmedelsverket.

Kvicksilver 130,20 €/prov (Livsmedelsverkets lab), totalt 1 300 €

Arsenik 105,40 €/prov (Livsmedelsverkets lab), paketanalys för As, Cd, Cr, Cu, Pb, Mn, Ni, Zn, Se, totalt 1 300 €

Dioxiner 1200 €/prov (THL lab), totalt 12 000 €

PFAS 300,00 €/prov (THL lab), totalt 3 000 €

Den totala summan för analyserna är cirka 17 600 €. Projektbudgeten för nuvarande projekt räckte inte för att täcka denna summa. Representanten för Ålands landskapsstyrelse i projektarbetsgruppen föreslog gemensam finansiering, t.ex. kunde Åland stå för 1/3 av kostnaden om Finland och Sverige går in med motsvarande summa. Vi utredde denna möjlighet. Av Naturhistoriska riksmuseet, som ansvarar för uppföljning av säl i Sverige fick vi svaret att de initierar under 2022 ett samarbete med Livsmedelsverket i Sverige. Inom samarbetet ska de analysera dioxiner i sälmuskel, med utgångspunkt att folk vill kunna äta köttet och Livsmedelsverket ska riskbedöma halterna. Fokus är på gråsäl i första hand. Jord- och skogsbruksministeriet i Finland kontaktades även om finansieringsmöjlighet.

2.2 Aktivitet 2-3. Ordnannde av kurser och möten

Säljaktskurser

I oktober ordnade projektet tre kvällslånga säljaktskurser i de österbottniska kommunerna Närpes, Korsholm och Pedersöre. Vi annonserade om kursen i de lokala dagstidningarna samt gjorde vi ett pressmeddelande om projektet och kurserna.

Säljaktskurser för jägare och fiskare

To 6.10 Närpes YA, Ängskullsvägen 1, 64230 Närpes
To 20.10 Sursik skola, Sursikvägen 43, 68910 Bunnäs
To 27.10 Korsholms kulturhus, Skolvägen 1, 65610 Smedsby
Kl. 17.00 - 22.00.

Gratis deltagande.
Anmälan: info@fishpoint.net, 050 527 2314.

Kurserna arrangeras av Österbottens Fiskarförbund i samarbete med Viltcentralen och lokala jägare inom projektet 'Sälen – ett värdefullt vilt', finansierat av Nordiska ministerrådet och Aktiastiftelsen i Vas.

Mer information: www.fishpoint.net

 finansierat av Nordiska ministerrådet ÖSTERBOTTENS FISKARFÖRBUND

Bild 1. Tidningsannonserna om kurserna såg ut så här. Skämdump från tidningen Vasabladet.

[Svenska YLE](#), [Syd-Österbottens Tidning](#), [Landsbygdens Folk](#) uppmärksammade projektet och kurserna. Kursen riktade sig till både nybörjare och erfarna säljägare, samt till fiskare för att få i gång mer samarbete mellan enskilda fiskare och säljägare. Vi gick igenom viktiga fiskeriområden där närvaro av säljägare vore viktigt, redskapens placering, jägarnas behov (t.ex. båtar, transporter) och tidpunkter för jakten.

Kursernas föreläsare var jaktchef Stefan Pellas vid Finlands Viltcentral Kust-Österbotten och lokala säljägare; Henrik Backa och Kenneth Skrifvars i Närpes, Glenn Wikström och Olav Holm i Pedersöre, Bengt Sandström och Göte Bengs i Korsholm. Säljägare Anna Carin Westling från Sverige deltog via länk för att berätta om samarbetet hon byggt upp med fiskare i Hudiksvall. Kocken Jens Sandström bjöd på smakprover av sälkött och gav tips på tillredning. Totalt deltog 115 personer i kurstillfällena. Deltagarskaran var av blandad sammansättning; allt från 30-åringar till pensionärer och såväl erfarna säljägare och aktiva älgjägare som nybörjare sökte sig till kursen. Inga säljaktskurser ordnades på Åland eller i Sverige, pga. att man på Åland och i Sverige hade behov kurserna. I Sverige ordnar svenska jägareförbundet säljaktskurser regelbundet under våren inför jakten.

Bild 2. Bild från säljaktkursen i Pedersöre. Foto: Marina Nyqvist

Säljakttillfälle på Bergö, Österbotten 26-28.6.2023

Vi ordnade ett gemensamt jakttillfälle med fokus på gråsäljakt på öppet vatten. Vi bjöd in svenska säljägarna Anna-Carin Westling och Mattias Landin och åländska gråsäljägare och kocken Viktor Eriksson. Alla tre är mycket aktiva gråsäljägare och jagar enbart säl på öppet vatten. Vi bjöd med 10 österbottniska säljägare, som är centrala jägare i sina jaktområden som kan föra kunskap vidare till andra. De österbottniska säljägarna jagar säl främst från is, och sällan på öppet vatten. Syftet med tillfället var ett utbyte av kunskap och erfarenheter mellan jägarna, och om möjligt inspiration och motivation för säljakt på öppet vatten för de österbottniska jägarna. Jaktområdet var havsområde kring Bergö ligger ca 40 km söder om Vasa i Kvarkens skärgård, på holmar i ytterskärgården. Vi ordnade tre båtförare under det tre dagar långa tillfället och övernattningsordnades i stugor på Bergö. Under långa dagar av jakt och samvaro i stugorna erbjöds utmärkta chanser för utbyte av erfarenhet och kunskap mellan jägarna. Projektpartnererna deltog också i tillfället under olika dagar. Svenska YLE uppmärksammade [tillfället](#) med inslag i radio (nationellt), TV-nytt och webbartikel. Av deltagarna fick vi enbart positiva kommentarer om tillfället. Utbytet ansågs värdefullt och lärorikt.

Bild 3. Utbytet av kunskap om säljakt ansågs värdefullt av deltagande jägarna i jakttillfället kring Bergö. Foto: Marina Nyqvist

Workshop om sälkött som resurs, projektarbetsgruppsmöte 29.6

För att lyfta fram sälköttet som en bra resurs ordnade vi en workshop i på gästhuset Wästinn i Maxmo skärgård. Köttet som togs tillvara på Bergö kom till användning dagen efter att jaktkursen var slut. Då ordnades en sälköttkurs i Maxmo, även det en del av projektet. Syftet var att lyfta fram sälköttet som en bra resurs. Ungefär 25 deltagare lockades till kursen, varav många var säljägare med intresse av att få mer tips på tillredningen.

Den åländska jägaren och kocken Viktor Eriksson, som specialiserat sig på bland annat sälkött, berättade om hanteringen av säl och styckningen. Fiskeaktivator Jonas Harald gav en omfattande genomgång av lagstiftningen och hygien kring hanteringen av köttet. Deltagarna fick sedan följa med då Eriksson tillredde en wok på strimlad sälkött. Deltagarna lät sig väl smaka av det som bjöds.

Bild 4.Workshopen ordnades utomhus i en avslappnad miljö. I slutet av workshopen fick deltagarna en trevlig samvaro medan de följde med då Viktor Eriksson tillredde en wok på sälkött, som de sedan fick smaka på. Foto: Marina Nyqvist

Inspelning av utbildningsfilmer

Istället för att ordna fysiska stycknings-, skinnshanterings-, oljetillverknings- och matlagningskurser beslöt arbetsgruppen att producera högkvalitativa utbildningsfilmer i samma teman. Vi valde Susanne Skatas filmproduktionsbolag Maxmo Media att producera filmerna. Skata har tidigare producerat säljaktsfilmer åt Finlands Viltcentralen, och har därmed insikt i ämnet. Dessutom arbetar hon gränsöverskridande med kontor i Stockholm och Österbotten. Planeringen av filmerna påbörjades i december 2022 och första inspelningen gjordes på Åland tillsammans med kocken Viktor Eriksson och svenska jägaren Anna-Carin Westling i maj 2023, och andra inspelningen gjordes på Kimitoön med skinngarvare Hanna Nore i september 2023. Filmhanteringen gjordes under hösten och filmerna blev klara i december 2023. Filmerna finns på fiskarförbundets Vimeo-konto och är tillgängliga för vem som helst att se. I filmerna berättar och visar experter olika delar av användning av säl enligt följande:

[Tillvaratagning av säl i fält med jägarna Anna-Carin Westling och Viktor Eriksson](#)

[Sälköttet som råvara med kock Viktor Eriksson](#)

[Beredning av sälskinn med skinngarvare Hanna Nore](#)

[Kokning av sälspäck med skinngarvare Hanna Nore](#)

[Sälen – ett värdefullt vilt med alla Anna-Carin, Viktor och Hanna](#)

Bild 5. Kock Viktor Eriksson visar hur man gör en god stuvning med sälkött under inspelningen på Åland. Foto: Susanne Skata

2.3 Aktivitet 4. Informationsförmedling

För projektet skapades på Fiskarförbundet webbsidor en egen sida <https://www.fishpoint.net/salen-ett-vardefullt-vilt/> med ett par undersidor. Dit samlades allt material som vi producerat i projektet.

Vi strukturerade projektwebbsidan som ett infoblad om säljakt och säl som resurs. På projekthemsidan finns information om säljakt, användning av säl och sammanfattning om olika sälprodukter med länkar till kursmaterial och rapporter.

Vi har spridit information om projektet och dess resultat via sociala medier, tidningen Fiskarposten, via mejlutskick och nyhetsbrev. Exempel på medieinslag:

Svenska YLE 25.9.2022: [Nu ska intresset för sälen som jaktvilt ökas](#)

Landsbygdens Folk 14.10.2022: [Stort intresse för aktuella österbottniska säljaktkurser](#)

Fiskeritidskrift för Finland 4/2022: [Säljakt på öppet vatten – en jaktform vi kan bli bättre på](#)

Syd-Österbotten 8.10.2022: [Cirka 40 deltog i kurs i säljakt – "Här fick man många nyttiga tips"](#)

Svenska YLE 1.7.2023: [Många fler sälar skulle få skjutas: "Det är inte så enkelt som folk tror"](#)

Vasabladet 1.7.2023: [Svenska säljägare på besök i den österbottniska skärgården](#)

Inom projektet tryckte vi upp Archipelago Pares r.f:s framtagna broschyr "Sälen en egensinnig råvara" i 3000 exemplar. I denna tryckta version infördes Nordiska ministerrådets logo med texten "Denna upplaga är finansierad av Nordiska ministerrådet", tryckåret var 2023 och tryckningen gjordes av Grano OY i Vasa. Broschyrerna fördelades mellan projektpartnerna, som har delat ut den i samband med säljaktkurser och andra tillställningar.

Sälwebbinarium

Den 15 november 2023 ordnade vi webinariet "Seal management under a trade ban – how to promote sustainable resource use?" via Teams. Syftet med webinariet var att lyfta fram användningsmöjligheter av säl samt att få i gång en diskussion om handelsförbudet på sälprodukter. Som moderator fungerade professor Markus Vetemaa vid Tartu Universitet i Estland. Webinariet planerades i samarbete mellan projektarbetsgruppen och Vetemaa via Teams möten.

A problematic resource

[Welcome address](#) – Markus Norrback, Chair, Ostrobothnian Fisheries Association

[Damages caused by seals to fisheries – a timeline of research and findings](#) – Sven-Gunnar Lunneryd, Swedish university of Agricultural Sciences

[Seal - a valuable game species – project outcomes](#) – Marina Nyqvist, Ostrobothnian Fisheries Association

Management in place

[Finnish management plan for seals](#) – Ida Anomaa, Ministry of Forestry and Agriculture of Finland

[Swedish hunting of seals](#) – Christine Aminoff, Swedish Environmental Protection Agency

[Estonian management of seals](#) – Markus Vetemaa, University of Tartu

[Norwegian management of grey and harbour seals](#) – Arne Bjørge, Institute of Marine Research

[Management of seals on the Åland Islands](#) – Viktor Eriksson, Archipelago Pares r.f.

Reassessing management policies

[Reassessing the management criteria of growing seal populations: The case of Baltic grey seal and coastal fishery](#) – Petri Suuronen, International Seafood Consulting Group

[EC: s perspective on seal management](#) – Anne Delvaux/DG environment/EC

[Reconciling conservation and use of marine mammal resources in the North Atlantic](#) -

Naima El bani Altuna, NAMMCO

[Seal management from a hunter's perspective](#) - Per Zakariasson, Swedish Association of Hunting and Wildlife Management

Political perspectives on the trade ban and seal management, MEP Nils Torvalds, Swedish MEP, National politicians

Programmets alla presentationer samt en rapport om webinariet på engelska kan laddas ner från: <https://www.fishpoint.net/salen-ett-vardefullt-vilt/seal-webinar>

3. Projektets resultat

Projektet har bidragit till att hålla kunskaperna kring sälens användning från skott till tillvaratagande uppdaterade och relevanta. Ett viktigt projektresultat är att vi i samhället lyfta upp sälens värde som resurs, problemet med handelsförbudet mot sälprodukter och sälarnas inverkan på fisket genom alla de aktiviteter vi ordnade. Aktiviteterna väckte stort intresse bland både jägare, fiskare och pressmedier.

Genom de jaktkurserna, det digitala materialet och de producerade filmerna har projektet förmedlat kunskap om hantering av sälen, från skott till tillvaratagande. Med en projektarbetsgrupp bestående av jaktmyndigheterna för Åland, Sverige och Finland som planerat och fattat beslut om tillfällena samt kontrollerat materialet projektet producerat, kan vi försäkra ett tillförlitligt material som följer jaktlagstiftningen i alla tre områdena. Filmerna och de digitala böckerna på olika språk finns tillgängliga långt efter projekttiden som en tillförlitlig informationskälla för de som är intresserade av att använda säl. Filmerna kommer att användas av Svenska jägareförbundet och Finlands Viltcentral då de ordnar säljaktsskolningar framöver. Finlands Viltcentral har även fått finansiering från jord- och skogsbruksministeriet (februari 2024) för att få filmerna textade till finska. Ministeriets villkor var att Viltcentralen har rätt att sprida filmerna brett inom Finland, vilket givetvis är i enlighet med projektets mål om tillgängligheten. Översättningen och textningen kommer att göras av Maxmo Media, och kommer att vara färdiga våren 2024.

Genom att under jaktkurserna bjuda in fiskare och ägna en session åt att diskutera viktiga fiskeområden och möjliga jaktområden samt samarbete, lade vi en bra grund för att utveckla samarbete mellan jägare och fiskare. Vi sporrade säljägare att bedriva jakt i anslutning till viktiga fiskeriområden även på hösten. Fiskargillen och jaktklubbar inom olika byar har enligt vår information utbytt kontaktuppgifter för att konkret möjliggöra ett samarbete. Svenska jägareförbundet och Ålands landskapsregering ska framöver även de i resulterade projektet i att vi utvecklade vi samarbete mellan jägare och fiskare.

Projektet möjliggjorde viktigt utbyte av information mellan jägarna genom ett gemensamt jakttillfälle, vilket gav stort mervärde för alla deltagare och bidrog till att skapa en värdefull samhörighet och en grund för ett fortsatt samarbete.

I webinariet som ordnades i slutet av projektet deltog 59 personer från flera olika länder, och bland deltagarna och talarna fanns ledande forskare i säl- och fiskeriproblematiken, representanter för fiskeri- och jaktorganisationer, NAMMCO, förvaltande myndigheter i Sverige, Åland och Finland, en representant för DG Environment vid EU-kommissionen samt politiker. Som moderator fungerade professor Markus Vetemaa vid Tartu Universitet. Presentationerna hade en hög standard och diskussionerna var lösningsinriktade. Representanten för kommissionen informerade om en utvärdering av EU:s sälordning som ska genomföras 2024, och framhöll att rapporten från webinariet och annat material från projektet kommer att inkluderas i utvärderingen. Webinariet bidrog till en bred diskussion om sälen som resurs och handelsförbudet mellan olika länders myndigheter, organisationer, forskare och politiker.

Projektet bidrar till att säkerställa ett hållbart nyttjande av Nordens natur och hav, genom att lyfta fram en underutnyttjad viltart och dess potential som resurs, vilket är en del av mål 2 i Nordisk Ministerråds visionsmål 2023. Många av de sälar som jagas behandlas som ett problemavfall, vilket är någonting som bär de flesta jägare emot i alla länder. Vi har genom projektet hållit hindret handelsförbudet mot sälprodukter utgör för att vi i Norden ska ha ett hållbar nyttjande av säl på agendan på en Östersjönivå, men även på EU-nivå. Genom medverkan av representanter för NAMMCO (North Atlantic Marine Mammal Commission) i vårt webinarium lyftes även fram att handelsförbudet haft en negativ inverkan på det grönländska samhället. Säljakten har ett viktigt socialt värde på Grönland, men även i kustsamhällen längs Östersjön, och genom webinariet blev det tydligt att vi har mycket gemensamt som vi kan och bör samarbeta kring.

4. Kostnader och finansiering

Projektets totala kostnader under de två åren uppgick till 76 396,55 euro. Finansiering beviljades av Nordiska Ministerrådet (79 %) och medfinansierades av J.Alb.Sandmans Stiftelsen för understödjande av Finlands havsfiskare, Aktiastiftelsen i Vasa och Österbottens Fiskarförbund.

5. Projekthemsidan

Allt material producerat inom projektet hittas på projekthemsidan:

<https://www.fishpoint.net/salen-ett-vardefullt-vilt/>